

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 381/06-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 29. marca 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Ladislava Orosza prerokoval sťažnosť spoločnosti A., s. r. o., B., zastúpenej JUDr. A. G., Advokátska kancelária, T., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 1 Cob 370/2005-78 z 30. marca 2006, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo spoločnosti A., s. r. o., na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 1 Cob 370/2005-78 z 30. marca 2006 p o r u š e n é b o l o .

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 1 Cob 370/2005-78 z 30. marca 2006 z r u š u j e a v e c v r a c i a Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

3. Spoločnosti A., s. r. o., p r i z n á v a úhradu trov konania v sume 8 508,50 Sk (slovom osemtisícpäťstoosem slovenských korún a päťdesiat halierov), ktoré jej je Krajský

súd v Bratislave p o v i n n ý zaplatiť na účet advokátky JUDr. A. G., Advokátska kancelária, T., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. mája 2006 doručená sťažnosť spoločnosti A., s. r. o., B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej JUDr. A. G., Advokátska kancelária, T., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 1 Cob 370/2005-78 z 30. marca 2006 v konaní o odvolaní proti rozsudku Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) č. k. 42 Cb 131/2005-38 z 8. novembra 2005. Predmetom konania vedenom okresným súdom bolo rozhodovanie o zaplatení poplatku z omeškania podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 273/1994 Z. z.“).

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti uviedla, že krajský súd ako súd druhostupňový uvedeným rozsudkom rozhodoval o návrhu sťažovateľky, ktorá sa domáhala zaplatenia istiny 230 554,09 Sk z dôvodu poplatku z omeškania v sadzbe 0,1 % denne z faktúr, ktoré boli vyúčtované žalovanému za vydané lieky a zdravotnícke pomôcky pre jeho poistencov na základe platných lekárskejších predpisov a poukazov.

Pri uplatnení svojho nároku vychádzala sťažovateľka z § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z., ktorý upravoval poplatok z omeškania vo výške 0,1 % za každý deň z omeškania. Žalovaný s návrhom sťažovateľky nesúhlasil a poukázal na to, že k omeškaniu s platbou faktúr došlo až po 1. júni 2003, preto má sťažovateľka nárok len na poplatok z omeškania vo výške 0,01 % denne v zmysle zákona č. 138/2003 Z. z., ktorým sa mení

a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 277/1994 Z. z. o zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 138/2003 Z. z.“).

Sťažovateľka poukazuje na nález ústavného súdu uverejnený v Zbierke zákonov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka zákonov“) 15. júla 2004 pod č. 396/2004 Z. z., ktorým ústavný súd vyslovil nesúlad § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z., ktorý bol novelizovaný zákonom č. 138/2003 Z. z., a ktorým sa od 1. júna 2003 zmenila výška poplatku z omeškania z 0,1 % za každý deň omeškania na 0,01 % za každý deň omeškania. Ústavný súd vyslovil nesúlad tohto ustanovenia s ústavou s odôvodnením, že ide o nerovnosť medzi zdravotnými poisťovňami a zdravotníckymi zariadeniami, ak nie je rovnaká výška poplatku z omeškania pre obidva subjekty. Novelizované ustanovenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. stratilo účinnosť 15. júla 2004, teda v čase vynesenia rozhodnutia (30. marca 2006) toto ustanovenie nebolo účinné a platné. Krajský súd vychádzal z právneho predpisu, ktorý nebol v súlade s ústavou. Podľa sťažovateľky bol narušený princíp právnej istoty a rovnosti, keď od 1. júna 2003 až do 21. decembra 2004 si zdravotné poisťovne uplatňovali poplatok z omeškania vo výške 0,1 % za každý deň omeškania a zdravotnícke zariadenia si mohli uplatniť voči svojim dlžníkom, najmä voči zdravotným poisťovňam, poplatok z omeškania len vo výške 0,01 % za každý deň omeškania.

Porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vidí sťažovateľka v tom, že krajský súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým bol sťažovateľke priznaný poplatok z omeškania podľa § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. vo výške 0,01 % za každý deň omeškania namiesto 0,1 % za každý deň omeškania. Podľa názoru sťažovateľky krajský súd postupoval podľa predpisu, ktorého nesúlad s ústavou ústavný súd vyslovil nálezom, ktorý bol uverejnený v Zbierke zákonov pod č. 396/2004 Z. z. 15. júla 2004.

Na základe uvedeného sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd takto rozhodol:

„1. Rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. I Cob 370/2005-78 z 30. 3. 2006 (doručený sťažovateľke 28. 4. 2006) bolo porušené základné právo spoločnosti A. s. r. o., B..., na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy SR

2. Zrušuje sa rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. I Cob 370/2005-78 zo dňa 30. 3. 2006 a vec sa vracia odvolaciemu súdu na ďalšie konanie

3. Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť trovy konania vo výške 7 150,- Sk vrátane 19 % DPH vo výške 1 358,50 Sk spolu vo výške 8 508,50 Sk, do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu na účet JUDr. A. G.“

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval a uznesením č. k. III. ÚS 381/06-10 zo 6. decembra 2006 ju prijal na ďalšie konanie. Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľky a predsedníčku krajského súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedníčku krajského súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadrila k sťažnosti.

Vzhľadom na to, že právna zástupkyňa sťažovateľky a predsedníčka krajského súdu ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

Vyjadrenie predsedníčky krajského súdu bolo ústavnému súdu doručené 7. marca 2007. Predsedníčka krajského súdu v ňom po odkaze na skutočnosť, že zhodnotenie rozhodovacej činnosti a procesného postupu zákonného sudcu spadá výlučne do kompetencie nadriadeného súdu na základe riadne a včas podaného riadneho, príp. mimoriadneho opravného prostriedku a odkaze na sudcovskú nezávislosť uviedla, že jej „neprináleží vyjadrovať sa k rozhodnutiu predsedníčky senátu zo dňa 30. 03. 2006 v predmetnom konaní, ktoré je predmetom sťažnosti sťažovateľa“.

Sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval a prijal na ďalšie konanie III. senát ústavného súdu. V súlade s Rozvrhom práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na rok 2007 bola vec pridelená sudcovi Ladislavovi Oroszovi ako sudcovi spravodajcovi, ktorý je členom IV. senátu. Vzhľadom na to, o sťažnosti sťažovateľky vo veci samej rozhodol IV. senát ústavného súdu v zložení uvedenom v záhlaví tohto rozhodnutia.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy ústavný súd rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

Podľa čl. 125 ods. 3 ústavy ak ústavný súd svojím rozhodnutím vysloví, že medzi právnymi predpismi uvedenými v odseku 1 je nesúlad, strácajú príslušné predpisy, ich časti, prípadne niektoré ich ustanovenia účinnosť. Orgány, ktoré tieto právne predpisy vydali, sú povinné do šiestich mesiacov od vyhlásenia rozhodnutia ústavného súdu uviesť ich do súladu s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami vyhlásenými spôsobom ustanoveným zákonom, a ak ide o predpisy uvedené v odseku 1 písm. b) a c), aj s inými zákonmi, a ak ide o predpisy uvedené v odseku 1 písm. d), aj s nariadeniami vlády a so všeobecne záväznými právnymi predpismi ministerstiev a ostatných ústredných

orgánov štátnej správy. Ak tak neurobia, také predpisy, ich časti alebo ustanovenia strácajú platnosť po šiestich mesiacoch od vyhlásenia rozhodnutia.

Podľa čl. 125 ods. 6 ústavy rozhodnutie ústavného súdu vydané podľa odsekov 1, 2 a 5 sa vyhlasuje spôsobom ustanoveným na vyhlasovanie zákonov. Právoplatné rozhodnutie ústavného súdu je všeobecne záväzné.

Podľa § 41 ods. 2 zákona o ústavnom súde nález, ktorým sa zistil nesúlad právnych predpisov s právnym predpisom vyššej právnej sily alebo s medzinárodnou zmluvou, vyhlási sa spôsobom ustanoveným na vyhlasovanie zákonov. Nález je všeobecne záväzný odo dňa jeho vyhlásenia v Zbierke zákonov.

Podľa § 41a ods. 1 zákona o ústavnom súde právny predpis, jeho časti alebo niektoré jeho ustanovenia strácajú účinnosť dňom vyhlásenia nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov.

Podľa § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde stratou účinnosti, prípadne platnosti právnych predpisov na základe nálezu ústavného súdu sa neobnovuje platnosť právnych predpisov nimi zrušených; ak však išlo o ich zmenu alebo doplnenie, platí skorší predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením.

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... *ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd*“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne. Z toho vyplýva, že ak je v danom prípade oprávnený o ochrane základných práv sťažovateľa rozhodnúť všeobecný súd, je právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať vo veci vylúčená.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi

bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00 mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmavať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00 mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

Za výnimku zo zásady, podľa ktorej výklad zákonov prislúcha predovšetkým všeobecným súdom, treba považovať výklad ustanovení zákona o ústavnom súde. V danom prípade ide najmä o výklad tých ustanovení zákona o ústavnom súde, z ktorých možno vyvodit' právne účinky nálezov ústavného súdu vydaných v konaní o súlade právnych predpisov na konania pred súdmi a inými orgánmi verejnej moci v individuálnych veciach. Konkrétne ide najmä o ustanovenia § 41aa § 41b v spojení s § 41 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pre označené ustanovenia zákona o ústavnom súde je charakteristické vzájomné pôsobenie princípu ochrany a zachovania ústavnosti na jednej strane a princípu právnej istoty na strane druhej. Oba princípy sú neoddeliteľnou súčasťou princípu právneho štátu vyjadreného v čl. 1 ods. 1 prvá veta ústavy. Princíp ochrany a zachovania ústavnosti sa realizuje v danom prípade samotným rozhodovaním ústavného súdu v konaní o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ústavy a jeho následnými právnymi účinkami na rozhodnutia, resp. rozhodovanie súdov a iných orgánov verejnej moci v individuálnych veciach. Princíp právnej istoty sa prejavuje v dvoch smeroch. Jednak je založený na prezumpcii ústavnosti právnych predpisov (až do opačného rozhodnutia ústavného súdu)

a jednak na zachovaní právoplatnosti rozhodnutí súdov a iných orgánov verejnej moci vychádzajúcich z prezumpcie ústavnosti. Podľa názoru ústavného súdu pri kolízii spomínaných princípov treba dať prednosť jednoznačne princípu zachovania a ochrany ústavnosti, a to za súčasného spolupôsobenia brzd vyplývajúcich z uplatnenia princípu právnej istoty (mutatis mutandis I. ÚS 51/06, II. ÚS 72/06).

Opierajúc sa aj o uvedené východiská zákonodarca pri prijímaní zákona o ústavnom súde rozlíšil vplyv účinkov nálezov ústavného súdu vydaných v konaní o súlade právnych predpisov na konania pred súdmi a inými orgánmi verejnej moci v individuálnych veciach na tie, ktoré boli v čase uverejnenia nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov už právoplatne skončené (§ 41b zákona o ústavnom súde) a tie, ktoré ešte v čase uverejnenia nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov neboli právoplatne skončené (§ 41a zákona o ústavnom súde). V oboch prípadoch ale zákonodarca umožnil v záujme uplatnenia princípu ochrany a zachovania ústavnosti do miery zlučiteľnej s princípom právnej istoty konvalidovať nepriaznivé účinky rozhodnutí súdov alebo iných orgánov verejnej moci v individuálnych veciach, ktoré vyplývajú, resp. by vyplývali z aplikácie ustanovení právnych predpisov, ktoré v konaní o súlade právnych predpisov označil ústavný súd za nesúladné s ústavou.

V danom prípade sťažovateľka namieta rozhodnutie krajského súdu v konaní, ktoré ešte nebolo v čase uverejnenia nálezu ústavného súdu č. k. PL. ÚS 38/03-89 zo 17. mája 2004 v Zbierke zákonov právoplatne skončené, t. j. krajský súd bol povinný, v čase keď rozhodoval, aplikovať na daný prípad § 41a v spojení s § 41 ods. 2 zákona o ústavnom súde, pričom pre ústavne akceptovateľné rozhodnutie krajského súdu bola nevyhnutná správna interpretácia a aplikácia § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde.

III.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu č. k. 1 Cob 370/2005-78 z 30. marca 2006.

Napadnutým rozsudkom krajský súd potvrdil rozsudok okresného súdu č. k. 42 Cb 131/2005-38 z 8. novembra 2005, ktorým len z časti vyhovel žalobe sťažovateľky o zaplatenie poplatku z omeškania podľa zákona č. 273/1994 Z. z., keď zaviazal odporcu zaplatiť 137 849,20 Sk a vo zvyšku návrh zamietol (sťažovateľka si uplatňovala nárok vo výške 265 640,03 Sk). Dôvodom zamietnutia nároku v celej uplatnenej výške bol právny názor okresného súdu, že pri faktúrach splatných v období od 1. júna 2003 do 15. júla 2004 patrí sťažovateľke poplatok z omeškania len vo výške 0,01 % z dlžnej sumy denne, a nie vo výške 0,1 % denne, ako si uplatňovala sťažovateľka.

Krajský súd sa vo svojom rozsudku stotožnil s právnym názorom okresného súdu, čo odôvodnil nasledovne:

„Základnou otázkou, ktorou sa zaoberal odvolací súd bolo, aký dopad má na nárok navrhovateľa Nález Ústavného súdu SR zo dňa 17. 05. 2004, publikovaný v Zbierke zákonov SR dňa 15. 07. 2004.

Ak ústavný súd svojim rozhodnutím vysloví, že medzi právnymi predpismi uvedenými v odseku 1 je nesúlad, strácajú príslušné právne predpisy, ich časti, prípadne niektoré ich ustanovenia účinnosť. Orgány, ktoré tieto predpisy vydali, sú povinné do 6 mesiacov od vyhlásenia rozhodnutia ústavného súdu uviesť ich do súladu s ústavou, ústavnými zákonmi a medzinárodnými zmluvami vyhlásenými spôsobom ustanoveným zákonom. Ak tak neurobia, také predpisy alebo ich časti alebo ustanovenia strácajú platnosť po 6 mesiacoch od vyhlásenia rozhodnutia (§ 125 ods. 3 Ústavy SR).

Podľa § 41a ods. 3 Zák. č. 38/1993 Z. z... stratou účinnosti, prípadne platnosti právnych predpisov... sa neobnovuje platnosť právnych predpisov nimi zrušených, ak však išlo len o ich zmenu alebo doplnenie, platí skorší predpis v znení platnom pred touto novelou alebo doplnením.

Z dikcie citovaného článku Ústavy SR ako i znenia ust. § 41a ods. 3 Zák. č. 38/1993 Z. z. v platnom znení vyplýva, že pokiaľ išlo len o zmenu alebo doplnenie zákona a o ktorej zmene alebo doplnení ústavný súd v náleze vyslovil jej nesúlad s ústavou, takéto ustanovenie dňom zverejnenia rozhodnutia ústavného súdu v zbierke zákonov stráca účinnosť a účinnosť nadobúda skorší právny predpis pred touto zmenou alebo doplnením.

Zák. č. 138/2003 Z. z., ktorým bo novelizovaný Zák. č. 273/1994 Z. z. nadobudol účinnosť dňa 01. 06. 2003 a stratil ju 15. 07. 2004. V čase jeho účinnosti činil podľa ust. § 38 ods. 4 poplatok z omeškania 0,01 % z dlžnej sumy denne. V prejednávanom prípade preto patrí navrhovateľovi poplatok z omeškania za toto obdobie 0,01 % denne. Preto odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa v časti napadnutej odvolaním ako vecne správny podľa § 219 O. s. p. potvrdil. Iný výklad nálezu Ústavného súdu SR by podľa názoru odvolacieho súdu pripúšťal retroaktivitu.“

Z argumentácie sťažovateľky uplatnenej v sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka sa s citovaným názorom krajského súdu nestotožňuje, keďže krajský súd jej za faktúry splatné v spornom období (od 1. júna 2003 do 15. júla 2004) „... priznal poplatok z omeškania vo výške 0,01 % za každý deň z omeškania podľa § 38 ods. 4 zákona 138/2003 Z. z., a to v čase keď tento paragraf v zmysle vyššie uvedeného Nálezu Ústavného súdu už nebol účinný a bol v rozpore s Ústavou... Sťažovateľka je toho názoru, že došlo k porušeniu jej základného práva na súdnu ochranu, keď sa o jej veci nerozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá by mala základ v platnom právnom poriadku, ale rozhodlo sa podľa právnej normy o ktorej sa Ústavný súd vyslovil, že je v rozpore s článkom 20 ods. 1 a 4 v spojení s čl. 13 ods. 3 a 4 Ústavy Nálezom Ústavného súdu č. 396/2004 Z. z., zo dňa 17. 5. 2004. Toto rozhodnutie boli vydané v čase, keď táto právna norma nebola účinná ani platná a nebola súčasťou právneho poriadku SR“.

Inak povedané, sťažovateľka zastáva názor, že v dôsledku spomínaného nálezu ústavného súdu v spornom období platil a bol účinný § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení pred novelizáciou vykonanou zákonom č. 138/2003 Z. z., t. j. v znení, keď si mohli zdravotnícke zariadenia uplatniť voči príslušnej zdravotnej poisťovni poplatok z omeškania vo výške 0,1 % z dlžnej sumy za každý kalendárny deň z omeškania.

Pre posudzovanie a rozhodovanie o sťažnosti sťažovateľky boli dôležité nasledovné zistenia ústavného súdu:

1. Krajský súd v predmetnej veci rozhodol 30. marca 2006, t. j. v čase po uverejnení nálezu ústavného súdu č. k. PL. ÚS 38/03-89 zo 17. mája 2004 v Zbierke zákonov. Navyše v čase, keď krajský súd vo veci rozhodoval, stratilo ustanovenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení podľa novelizácie vykonanej zákonom č. 138/2003 Z. z. v zmysle čl. 125 ods. 3 tretia veta ústavy nielen účinnosť, ale aj platnosť, keďže dňom 15. januára 2005 márne uplynula lehota podľa čl. 125 ods. 3 druhej vety ústavy, v rámci ktorej bola Národná rada Slovenskej republiky povinná uviesť protiústavné znenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. do súladu s ústavou.

2. Nálezom ústavného súdu č. k. PL. ÚS 38/03-89 zo 17. mája 2004 bol vyslovený nesúlad § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. s ústavou v znení zavedenom novelizáciou vykonanou zákonom č. 138/2003 Z. z. Z tohto vyplýva, že krajský súd bol v danom prípade povinný pri rozhodovaní aplikovať znenie § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde, text za bodkočiarkou, podľa ktorého „ak však išlo o zmenu alebo doplnenie, platí skorší predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením“.

Vychádzajúc z uvedených zistení bolo úlohou ústavného súdu posúdiť, či krajský súd v danom prípade ústavne akceptovateľným spôsobom interpretoval a aplikoval § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde a či naopak v dôsledku tejto interpretácie a aplikácie postupom a rozsudkom krajského súdu nedošlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

V posudzovanom prípade je nesporné, že § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení podľa novelizácie vykonanej zákonom č. 138/2003 Z. z. v čase rozhodovania krajského súdu nebol účinný ani platný, t. j. už nebol súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky. Z toho vyplýva, že krajský súd v čase svojho rozhodovania nemohol aplikovať na daný prípad § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v neplatnom znení, t. j. nemohol potvrdiť nárok sťažovateľky na poplatok z omeškania len vo výške 0,01 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania, ktorý mu priznal v odvolaní napadnutom rozsudku okresný súd. Podľa názoru ústavného súdu totiž dňom márneho uplynutia lehoty podľa čl. 125 ods. 3 tretia veta ústavy stratilo ustanovenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z.

v znení podľa novelizácie vykonanej zákonom č. 138/2003 Z. z. platnosť ex tunc, t. j. bolo anulované od počiatku. Inými slovami na toto ustanovenie zákona č. 273/1994 Z. z. sa hľadí akoby nikdy nebolo platné, a teda nikdy nebolo súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky.

Za týchto okolností bolo úlohou krajského súdu nájsť ústavne akceptovateľnú odpoveď na otázku, aké znenie, a či vôbec nejaké znenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. bolo platné a účinné v relevantnom čase (čase jeho rozhodovania), t. j. podľa akého znenia § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. mal vo veci krajský súd rozhodnúť. Odpoveď na túto otázku vyplýva z § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde, konkrétne z jeho už citovaného textu za bodkočiarkou. Z tohto textu nesporne vyplýva, že v danom prípade po strate účinnosti (po 15. júli 2004), ako aj po následnej strate platnosti (po 15. januári 2005) „posledného znenia“ § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 „platí skorší predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením“, t. j. § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. platil v čase rozhodovania krajského súdu v znení pred nadobudnutím platnosti a účinnosti novelizácie vykonanej zákonom č. 138/2003 Z. z., keď ustanovoval poplatok z omeškania vo výške 0,1 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania.

V záujme odstránenia akýchkoľvek pochybností o interpretácii textu § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd považoval za potrebné vysloviť svoj jednoznačný názor na interpretáciu v ňom obsiahnutého slovného spojenia „platí skorší predpis“. Podľa názoru ústavného súdu toto slovné spojenie treba vykladať tak, že stratou účinnosti, prípadne platnosti právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého ustanovenia na základe rozhodnutia (nálezu) ústavného súdu sa obnovuje nielen platnosť, ale aj účinnosť „skoršieho predpisu v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením“. Takýto výklad je založený na logickom argumente, podľa ktorého by samotné obnovenie platnosti skoršieho právneho predpisu nemalo žiadny právny význam pre ochranu ústavnosti v konaniach pred súdom alebo iným orgánom verejnej moci v individuálnych veciach, ktoré neboli ešte právoplatne skončené v čase pred uverejnením príslušného nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov a na ktoré sa mal aplikovať právny predpis (jeho časť, prípadne niektoré jeho ustanovenie),

ktorý nie je podľa príslušného nálezu ústavného súdu prijatého v konaní o súlade právnych predpisov v súlade s ústavou.

Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd v danom prípade vychádzal vo svojom rozsudku č. k. 1Cob 370/2005-78 z 30. marca 2006 z takého znenia § 38 ods. 4 zákona č. 293/1994 Z. z., ktoré v čase jeho rozhodovania nebolo ani platné, ani účinné, t. j. rozhodol v zjavnom rozpore s ústavou a zákonom, a preto týmto rozsudkom porušil základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu garantované v čl. 46 ods. 1 ústavy.

Nad rámec uvedeného ústavný súd pripomína, že právne názory, z ktorých vyvodil závery v tomto náleze, plne korešpondujú stanovisku pléna ústavného súdu sp. zn. PLz. ÚS 1/06 z 11. októbra 2006, ktorým ústavný súd prijal zjednocujúce stanovisko k odlišným právnym názorom senátov ústavného súdu vyslovených pri rozhodovacej činnosti na aplikáciu nálezu ústavného súdu č. k. PL. ÚS 38/03-89 zo 17. mája 2004 v konaní pred všeobecným súdom, ktorého predmetom je určenie poplatku z omeškania podľa § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z.

IV.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu základného práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, a zároveň môže vec vrátiť na ďalšie konanie. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadošťačenia.

V záujme ochrany ústavou garantovaného základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktoré bolo rozsudkom krajského súdu č. k. 1 Cob 370/2005-78 z 30. marca 2006 sťažovateľke porušené, bolo potrebné tento rozsudok zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie a rozhodnutie krajskému súdu.

Sťažovateľka nežiadala priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, preto nebolo potrebné, aby pri tomto rozhodnutí ústavný súd aplikoval aj čl. 127 ods. 3 ústavy.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s právnym zastupovaním advokátkou JUDr. A. G. v konaní pred ústavným súdom. Sťažovateľka žiadala, aby jej boli trovy konania uhradené v sume 8 508,50 Sk (slovom osemtisícpäťstoosem slovenských korún a päťdesiat halierov). Vzhľadom na to, že trovy konania požadované sťažovateľkou neprekračovali sumu podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, ústavný súd ich priznal v ňou požadovanej sume.

Trovy konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku) v lehote do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

V zmysle čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod „právoplatnosťou nálezu“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. marca 2007